

Energie Verslag Nederland 2001

Gas- en oliewinning

<u>Aardschokken in Alkmaar en omgeving</u>	2
<u>Begin aardgasimport uit Rusland</u>	2
<u>BP overweegt gasopslag in offshore gasveld</u>	2
<u>Clyde Petroleum versnelt productie door gebruik bestaand platform</u>	2
<u>Compensatie bodemdaling Groningen in 2001: 5,2 miljoen euro</u>	3
<u>Concurrentie in gastransport tussen continent en Engeland?</u>	3
<u>De NAM boort nieuwe gasvelden aan op land en offshore</u>	4
<u>Diepe boring onder Groningenveld</u>	4
<u>Gasbeleid overheid inzet van rechtszaak</u>	4
<u>Gasinstallaties Chevron krijgen tweede leven</u>	5
<u>Gasunie onderhandelt met Britten over gasexport</u>	5
<u>Gasunie verliest slag om gasexport naar Polen</u>	5
<u>Gazprom wil twee nieuwe gasleidingen naar Europa</u>	6
<u>Het Nederlandse bedrijf Fugro onderzoekt pijpleidingtracé's Ormen Lange</u>	6
<u>Olie- en gaswinning 2001</u>	6
<u>Oprichting organisatie van gasexporterende landen</u>	7
<u>Provinciale blokkade gasboringen voor Raad van State</u>	7

Aardschokken in Alkmaar en omgeving

Op 9 en 10 september doen zich lichte aardschokken voor in Alkmaar en omgeving met een kracht van respectievelijk 3,5 en 3,2 op de schaal van Richter. Deze worden gevolgd door een beving op 10 oktober bij Bergen aan Zee met een kracht van 2,7 op de schaal van Richter. Net als bij eerdere bevingen in 1994 van vergelijkbare sterkte, hangen de schokken vrijwel zeker samen met gaswinning in de concessie 'Bergen' van BP. Volgens het bedrijf zijn dergelijke lichte bevingen niet te voorkomen. Er zijn ca. 350 schadeclaims ingediend. Het gaat in bijna alle gevallen om lichte schade. BP verwacht enige honderdduizenden euro's aan schadevergoeding te moeten betalen.

Begin aardgasimport uit Rusland

Op 5 oktober treedt het contract voor import van aardgas uit Rusland in werking. Voor Gazexport (dochter van Gazprom) is het contract van groot belang, omdat het een versterking betekent van haar commerciële positie op de Nederlandse markt. Voor Gasunie biedt het de mogelijkheid capaciteit beschikbaar te stellen, vooral in de vorm van het Groningen-veld. Gasunie zal in twintig jaar 80 miljard m³ aardgas uit Rusland importeren. Het importniveau bedraagt in het eerste jaar een miljard m³ en wordt jaarlijks met een miljard m³ verhoogd tot het maximum van vier miljard m³ per jaar.

BP overweegt gasopslag in offshore gasveld

BP Nederland Energie onderzoekt de mogelijkheid om in het P15-P18 veld hoogcalorisch gas op te slaan. Dit zou de eerste keer zijn dat aardgas in een offshore gasveld wordt opgeslagen. Tot nu toe zijn drie opslagprojecten op het vaste land gerealiseerd, namelijk bij Langelo (Dr), Grijskerk (Gr) en Alkmaar. De twee eerstgenoemde, Langelo en Grijskerk, worden geëxploiteerd door de NAM. De zogenoemde Piekgas Installatie bij Alkmaar is eigendom van BP. Alle gasopslagfaciliteiten stellen hun capaciteit tot nu toe ter beschikking van de Nederlandse Gasunie.

De divisie van BP zou met zijn bestaande partners in het P15-P18 veld een gelijknamige maatschappij willen oprichten. Het P15-18 veld kan worden aangesloten op de gasinfrastructuur op de Maasvlakte. Potentiële klanten worden uitgenodigd om hun belangstelling voor gasopslag kenbaar te maken.

Clyde Petroleum versnelt productie door gebruik bestaand platform

Op 1 oktober begint Clyde Petroleum met de winning van aardgas vanuit het veld P/6-D. Het veld was ontdekt in maart 2000. Het gas wordt via een pijpleiding afgevoerd naar het 10 kilometer verder gesitueerde P/6 platform. Het blijkt mogelijk binnen 19 maanden tot productie over te gaan door een bestaand multi-purpose platform van een uitgeput veld van Clyde Petroleum te gebruiken. Het platform was speciaal ontworpen om opnieuw te worden gebruikt als satelliet platform voor offshore productie.

Het is het derde gasveld van Clyde Petroleum dat in een periode van 10 maanden in productie is genomen. In juli werd het Castricum-Zee gasveld al opgestart; in december 2000 het veld Q/4-9.

Eind oktober bevestigt Clyde Petroleum een gasvondst bij de boring Q/4-10, op 10 km van een pijpleiding van Clyde. Het veld, gelegen op de grens van de blokken Q/4 en Q/1, is Clyde's zevende commerciële gasvondst in drie jaar. Meer boringen zijn nodig om de optimale productie te bepalen.

Compensatie bodemdaling Groningen in 2001: 5,2 miljoen euro

De Commissie Bodemdaling maakt bekend dat in 2001 een bedrag van 5,2 miljoen € is uitgekeerd voor maatregelen die de gevolgen van bodemdaling door aardgaswinning in Groningen moeten compenseren. Dit is aanzienlijk minder dan de 15 mln € (32 mln gld) in 2000. In totaal is sinds 1984 bijna 155 miljoen € uitgekeerd.

Deze gegevens zijn afkomstig uit het Jaarverslag 2001 van de Commissie Bodemdaling.

Concurrentie in gastransport tussen continent en Engeland?

Volgens Jonathan Legg, directeur van het Engelse olie- en gasbedrijf Consort Resources, zullen er meer gaspijpleidingen tussen Engeland en het continent komen. Het bedrijf verwerft begin februari olie- en gasvelden op het Engelse Continentale Plat van het Amerikaanse TXU. De gasvelden Orca en Beta, waarin Consort Resources belangen heeft van respectievelijk 16,5% en 8,7%, bevinden zich op de grens van het Nederlandse en het Engelse Continentale Plat. Het Orca-veld zal in 2003 gaan produceren. Toen de Interconnector tussen Bacton en Zeebrugge in voorbereiding was, stond de Britse overheid afwijzend tegenover een tweede pijpleiding. Nu zouden de Britse overheid en de Nederlandse Gasunie veel positiever staan tegenover een tweede aardgasleiding. Een gasleiding tussen het Nederlandse en Engelse deel van het Plat zou relatief kort en goedkoop kunnen zijn.

In mei wordt het door Jonathan Legg voorspelde capaciteitstekort bevestigd door de operator van de Interconnector, IUK (Interconnector UK). De Interconnector tussen Bacton en Zeebrugge heeft een capaciteit van 20 miljard m³ per jaar richting het continent en 8,5 miljard m³ per jaar richting Engeland. De compressoren bij Bacton zijn minder effectief als ze in omgekeerde richting worden gebruikt. Bij de aanleg van Interconnector dacht men dat de gasleiding voornamelijk zou worden gebruikt voor export van gas naar het continent. De operator verwacht echter dat het vraagprofiel van Engeland zodanig gaat veranderen, dat Engeland tussen 2003 en 2005 een netto importeur van gas wordt. IUK consulteert daarom zijn aandeelhouders over de installatie van extra compressoren bij Zeebrugge. Aan het eind van 2001 verleent IUK een contract aan Pipeline Engineering, een dochterbedrijf van het Duitse Ruhrgas, om een ontwerpstudie uit te voeren voor het compressorstation.

Op 16 mei maakt het Deense olie- en gasbedrijf DONG plannen bekend voor een pijpleiding ter waarde van 400 miljoen \$ ten behoeve van aardgasexport naar Engeland. DONG zal namelijk op termijn zijn monopoliepositie op de Deense gasmarkt kwijtraken. De export naar Engeland wordt voorlopig geraamd op ca. 2 miljard m³ per jaar. Een woordvoerder van het Engelse Department of Trade and Industry bevestigt dat DONG het ministerie enige maanden eerder heeft benaderd om te onderzoeken welke concessies nodig zijn. Voor de export van gas komen waarschijnlijk de Deense

offshore velden South Arne, Lulita en Siri in aanmerking. DONG is hiervan co-producer.

Anderhalve maand later bevestigt DONG dat het een dergelijke pijpleiding richting het Engelse Bacton wil aanleggen. Verwacht wordt dat het Verenigd Koninkrijk rond 2006 ongeveer 15% van zijn aardgasbehoefte zal dekken met import vanaf het continent. De gasleiding zou een capaciteit krijgen van 5 miljard m³ per jaar en zo spoedig mogelijk, misschien al in 2003, worden aangelegd.

De NAM boort nieuwe gasvelden aan op land en offshore

De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) boort in januari een nieuw gasveld aan bij het Groningse Leens. Het veld op een diepte van 3500 meter omvat ruim 4 miljard m³ aardgas. De NAM begon in november 2000 met boren. De maatschappij kwalificeert de omvang van het veld als gemiddeld.

Op 27 juni maakt de NAM bekend een economisch winbare hoeveelheid gas te hebben aangeboord met de put K/15-16 (de 16e put in het K15 blok), 5 km ten zuidoosten van het K/15-FA platform. Het gas bevindt zich in een aardgashoudende laag op een diepte van ongeveer 3500 m. Het veld, met een geraamde reserve van 11 miljard m³, is een van de grootste gasvondsten van de NAM in de afgelopen 15 jaar. De NAM, operator van het gasveld, is van plan het gas aan te landen in Den Helder.

Diepe boring onder Groningenveld

De NAM begin in oktober met een diepe verkenningsboring – ‘Groningen Deep’ – onder het Groningenveld. Het is een van de boringen die worden uitgevoerd op de locatie Uithuizermeeden in de Eemshaven. Het verschil tussen deze boring en andere boringen is de diepte. De boring zal in ieder geval dieper zijn dan 3000 meter, het niveau waarop in Nederland doorgaans aardgas wordt aangetroffen en waar de meeste andere boringen in Nederland ophouden. Voor de boortoren, die niet hoger maar wel krachtiger is dan normaal, is een bouwvergunning verleend.

Gasbeleid overheid inzet van rechtszaak

Acht politieke jongerenorganisaties en de Nationale Jongerenraad voor Milieu en Ontwikkeling spannen een rechtszaak aan tegen de Nederlandse overheid over het aardgasbeleid. De klagers menen dat het aardgas in Nederland in een veel te hoog tempo wordt gewonnen. Dit is in strijd met een verantwoord beheer van eindige fossiele energievoorraden. De overheid stelt daar tegenover dat de wereld nog voor honderden jaren gasvoorraden heeft in de vorm van gashydraten op de zeebodem. Verder is de energiemarkt een mondiale markt en bovendien verwacht de overheid succes met energiebesparing en de ontwikkeling van duurzame energiebronnen. De jongerenorganisaties achten dit optimisme ongegrond. Wetenschappers zijn van oordeel dat exploitatie van gashydraten moeilijk en in ieder geval kostbaar is. De ambitie van de overheid om in 2020 10% van het energieverbruik te dekken met duurzame energie is volgens de organisaties onvoldoende, als het Nederlandse aardgas opraakt. Nederland zal over 25 jaar een belangrijke inkomstenbron verliezen en bovendien moeten rekenen op fors hogere kosten voor energie-import. Ook vrezen de organisaties dat Neder-

land onvoldoende is voorbereid op verschuivingen in de wereldorde en op ecologische beperkingen (klimaatproblematiek).

De Rechtbank in Den Haag oordeelt op 2 mei 2001 dat niet is aangetoond dat het aardgasbeleid van de Staat onrechtmatig is.

Gasinstallaties Chevron krijgen tweede leven

Op 25 oktober zal de winning van gas in het Friese Akkrum stoppen met het verlopen van de concessie van Chevron. Omdat het veld praktisch leeg is, neemt Chevron de gasinstallaties uit bedrijf. De zeven installaties worden echter niet verschroot. Het bedrijf Tamalone neemt ze over en verkoopt ze aan het Chinese staatsbedrijf voor offshore winning van olie en gas CNOOC. De gasinstallaties worden van hun fundamenteen losgeschroefd, op pontons naar Rotterdam vervoerd, en vandaar per schip naar China. Uiteindelijk worden de installaties weer opgebouwd bij de Bohai-zee, waar grote gas- en olievoorraden zijn opgespoord (Shengli-olieveld). Het eerste gas moet in 2002 uit de grond komen.

Gasunie onderhandelt met Britten over gasexport

De Nederlandse Gasunie voert met drie Engelse energiebedrijven gesprekken over de verkoop van maximaal vijf miljard m³ aardgas per jaar, aldus de directeur gasverkoop van Gasunie, Dirk Bendorf. De looptijd van nieuwe contracten zou vijf tot tien jaar kunnen bedragen. Gasunie probeert op deze wijze het verlies aan marktaandeel op de Nederlandse markt te compenseren.

Gasunie verliest slag om gasexport naar Polen

In mei duiken er berichten op dat de Poolse regering niet langer bereid is een contract te ondertekenen voor de levering van aardgas uit Noorwegen. Het Noorse contract verving een contract met Gasunie, dat wel werd onderhandeld, maar niet ondertekend. Gasunie rondde het contract ruim twee jaar eerder af. Het contract is gebaseerd op een zogenoemde 'swap' (uitruil) met Russisch gas. Daardoor zou de afhankelijkheid van de Polen van Russisch gas niet afnemen. De voorzitter van het Poolse gasbedrijf POGC noemt de door de Noren gevraagde prijs onacceptabel. Het Noorse gas is naar schatting 25% duurder dan gas uit Rusland, vanwege de kosten van een offshore pijpleiding.

Een maand later lijken de kansen voor het alsnog tekenen van een contract tussen Polen en Gasunie verkeken. Het Deense olie- en gasbedrijf DONG gaat namelijk gas leveren aan Polen. Hiervoor wordt op 6 juli een contract getekend. Van 2003 tot 2011 zal DONG jaarlijks 2 miljard m³ gas via een nieuwe gasleiding (BalticPipe) over de bodem van de Oostzee naar Polen exporteren. De aanleg van de BalticPipe met een capaciteit van 8 miljard m³ per jaar, zou 300 tot 350 miljoen € kosten. DONG zou voor tweederde in het consortium voor de pijpleiding deelnemen, en het Poolse staatsbedrijf PGNiG voor eenderde.

Polen gaat behalve 16 miljard m³ aardgas uit Denemarken ook 74 miljard m³ aardgas uit Noorwegen importeren gedurende de periode 2008-2024. Op 3 september tekenen

de eerste ministers van Noorwegen en Polen daartoe in Oslo een contract. Import van Noors aardgas vergt de aanleg van een nieuwe gastransportleiding. Door dit contract wordt Polen minder afhankelijk van import uit Rusland. Eerder werd een contract voor levering van gas uit Nederland opgeschort, omdat het gas van de Nederlandse Gasunie zou worden geruild voor Russisch gas. De leider van de post-communistische partij SLD heeft zijn twijfels bij het contract met Noorwegen. Het kan volgens hem schadelijk zijn voor de economische belangen van Polen, omdat het gas 30% duurder zou zijn dan Russisch aardgas.

Gazprom wil twee nieuwe gasleidingen naar Europa

Het Russische gasbedrijf Gazprom wil zijn gasexport de komende jaren sterk opvoeren. Tot 2010 zou de export kunnen oplopen van 130 tot 200 miljard m³ per jaar. Daarvoor zijn volgens het gedeeltelijke staatsbedrijf twee nieuwe exportleidingen nodig. Een daarvan zou via Polen moeten lopen en de andere via de Oostzee. Gazprom onderzoekt nog welke van de twee leidingen het eerst moet worden aangelegd. Tegelijk wordt bekend dat de Russische gasmarkt in 2010 voor 75% zal zijn geopend. Hieruit blijkt dat Gazprom zich voorbereidt op liberalisering van de gasmarkt in Europa én in Rusland.

Het Nederlandse bedrijf Fugro onderzoekt pijpleidingtracé's Ormen Lange

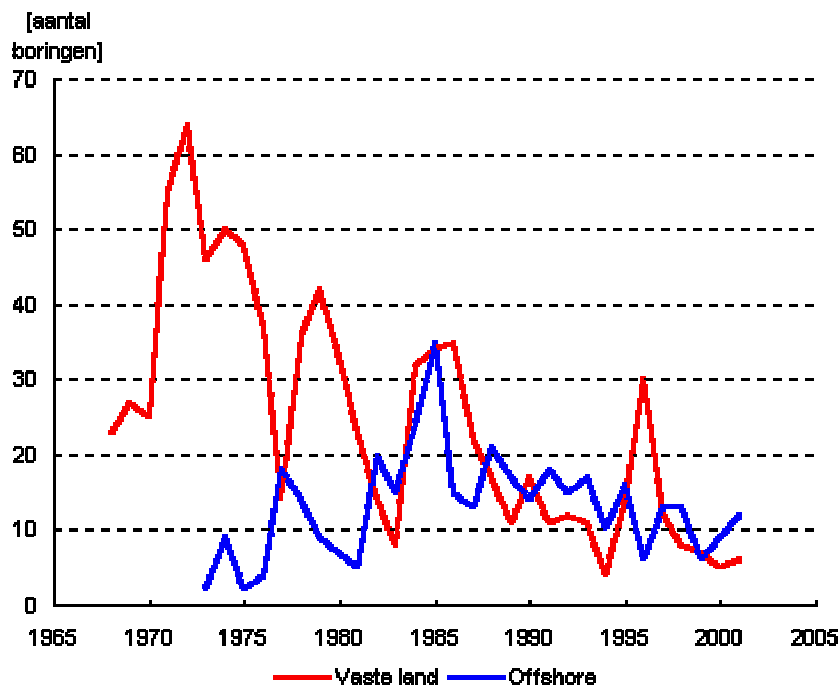
Ormen Lange is – na het reusachtige Troll veld (1300 miljard m³) – het op een na grootste offshore gasveld in Noorwegen, met een geschatte reserve van 390 miljard m³. In april voltooit het Nederlandse ingenieursbureau Fugro een onderzoek, waarin 10 verschillende pijpleidingtracé's met een totale lengte van 5000 km worden verkend. Deze tracé's moeten tegen elkaar worden afgewogen, als het gas van het Ormen Lange-veld volgens plan naar Engeland zou worden geëxporteerd.

Fugro, gespecialiseerd in exploratie en onderzoek van de (zee-)bodem, verwacht in 2001 meer investeringen in de ontsluiting van nieuwe gas- en olievelden dan in 2000. De hoge olieprijs maakt dit zeer waarschijnlijk, aldus Fugro bij de publicatie van de voorlopige jaarcijfers in februari.

Olie- en gaswinning 2001

In 2001 vinden er in Nederland 18 productieboringen voor olie- en gaswinning plaats, 4 meer dan in 2000. 12 van de 18 productieboringen hebben betrekkingen op offshore olie- en gasvelden en 6 op onshore velden.

Productieboringen olie en gas op het vaste land en offshore (gegevens afkomstig van TNO/NITG).

In 2001 wordt in Nederland 1,6 miljoen m³ olie geproduceerd, bijna gelijk aan de productie in 2000. Hiervan is 0,5 miljoen m³ afkomstig uit het veld Rijswijk en 1,1 miljoen m³ van het Nederlandse deel van de Noordzee. In 2001 wordt 73 miljard m³ aardgas gewonnen, ongeveer 7% meer dan in 2000. Het aandeel van de offshore gasvelden bedroeg 40% en dat van het Groningen veld eveneens 40%.

Oprichting organisatie van gasexporterende landen

Elf aardgasexporterende landen richten een Forum van gasexporterende landen (GECF) op, dat tot doel heeft zich te beraden over de toekomst van aardgas. Het aantal leden van de GECF is na de oprichtingsvergadering toegenomen tot vijftien: de OPEC-landen Algerije, Indonesië, Iran, Libië, Nigeria, Katar en Venezuela, aangevuld met Brunei, Colombia, Egypte, Maleisië, Noorwegen, Oman, Rusland en Turkmenistan. Volgens BP's Statistical Review beschikken de vijftien aangesloten landen over bewezen gasreserves 107 biljoen m³ aardgas. Dit komt overeen met 70% van de bewezen aardgasreserves van de wereld.

Het gebrek aan overleg tussen aardgasexporterende en –importerende landen is een van de bestaansredenen. De organisatie zou geen tegenhanger van de OPEC zijn. Nederland behoort niet tot de nieuwe organisatie, evenmin als gasexporterende landen, zoals Canada en Trinidad & Tobago.

Provinciale blokkade gasboringen voor Raad van State

De NAM en de minister van Economische Zaken Jorritsma schakelen de Raad van State in om de provincie Friesland te dwingen boorlocaties op te nemen in de bestemmingsplannen van de gemeente Dongeradeel. Tot nu toe heeft de provincie dit geweigerd, omdat het er naar de mening van de provincie niet naar uitziet dat die boorlocaties binnen een termijn van tien jaar aangelegd kunnen worden. In feite is de

provincie gekant tegen de boorplannen van de NAM op de locaties Moddergat en Paesens. De landsadvocaat is van oordeel dat het niet uitgesloten is dat de NAM alsnog een boorvergunning verkrijgt. Weliswaar heeft het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij eerder een boorvergunning geweigerd, maar dat zou kunnen veranderen.